

רשימות

בפרשת השבוע

אחרי מות

פרק ט"ז פסוק א'

אחרי מות שני בני אהרן

רש"י: מה תלמוד לומר, היה רבי אלעזר בן עזריה מושלו, משל לחולה שנכנס אצל רופא, אמר לו אל תאכל צונן, ואל תשכב בטחב, בא אחר ואמר לו, אל תאכל צונן, ואל תשכב בטחב, שלא תמות כדרך שמת פלוני, זה זרזו יותר מן הראשון, לכך נאמר אחרי מות שני בני אהרן.

יש לדייק מלשוננו של רש"י, שהראשון היה רופא והשני הוא "אחר" ולא רופא, ואף על פי כן הוא מזרז אותו יותר מהרופא, כיון שהוא מפחידו בדברים, וכל שכן אם השני היה גם רופא וגם מפחידו בדברים, אז בודאי שהיה מזרז אותו יותר, וקל וחומר יותר גדול אם הוא רופא חולי עמו ישראל.

פרק ט"ז פסוק ל"ב

לכהן תחת אביו

רש"י: ללמד שאם בנו ממלא את מקומו הוא קודם לכל אדם.

[תורת כהנים טז פ].

בענין מילוי מקום האב ישנה אריכות גדולה בפוסקים [עיין ביורה-דעה סימן רמ"ה סעיף כ"ב ברמ"א], מתי ובאיזה תנאים הבן קודם לכל אדם, כשממשיך את עבודתו של אביו, אך לכולי עלמא ישנה עדיפות לבן, מאדם אחר, וצריך להבין מדוע יש עדיפות לבן יותר מכל אדם?

וי"ל שיש כאן שני ענינים, הראשון הוא שאם אביו נפטר, כנראה שזהו רצונו וצוואתו של אביו, שבנו ימלא את מקומו, שהרי הוא ממשיכו ואין אדם מתקנא בבנו ובתלמידו [סנהדרין קה:], וזה רצונו שהוא ימשיך, וממילא זה כאילו חלק מתנאי עבודתו, כשהאב קיבל את משרתו, שכשהוא יעזוב את העבודה ובנו יהיה ראוי, אזי בנו ימלא מקומו, ואולי אף כשקיבל את המשרה, זאת היתה מחשבתו [ועיין במדבר כ' כ"ה ברש"י ד"ה קח].

והענין השני, אפשר לומר בצורה יותר מעשית, שבנו עדיף על אדם אחר, כיון שגדל אצל אביו וראה כל הקשיים של העבודה, ויודע את הדרך הנכונה להתמודד עם הקשיים שהעבודה הזאת דורשת, כי שמע וראה מאביו היאך לפטור את הבעיות שעולות, ואת הדרך שבה אביו התמודד עם קשיי העבודה, ממילא הוא הכי ראוי לרשת עבודה זו. [הגם שבהתחלה גם אביו עבר זמנים קשים, אך עם עבור זמן סיגל לעצמו דרך היאך לפתור בעיות].

כמעשה ארץ מצרים.

רש"י: מגיד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות, ואותו מקום שישבו בו ישראל, מקולקל מן הכל.

פירוש: שארץ גושן וארץ ישראל היו הגרועים והמקולקלים שבכל המקומות, ולכן הזהירה אותנו התורה להתרחק ממעשיהם ומדרכיהם, וכיון שהם הכי מקולקלים צריך להיזהר מהם יותר, ואפילו שכבר התרחקו ממצרים וגם עבר הרבה זמן, מכיון שהיו מקולקלים ביותר עדיין יכול להיות שנשארה השפעה רעה, בבחינת שורש פורה ראש ולענה, שנשאר רק שורש קטן מאז, ואחר כך היא תצמח לאילן גדול העושה פירות רעים.

עוד י"ל בהיפוך שאם הם רק מקולקלים קצת כל אדם יודע שצריך להיזהר לבל יושפע, אך אם הם מקולקלים ביותר חושב לעצמו שהוא רחוק מאוד מהם ולא שייך שיתקרב אליהם ובודאי לא יושפע מהם, לכן בא הפסוק ואומר לי שגם מכאלה מקולקלים צריך להרחיק.

היהודים נשלחו לגור בארץ גושן, כי היה זה המקום שביקש יוסף הצדיק מיעקב אבינו שיבוא לגור שם, שבו יכלו לגדל בו צאן, בלי להפריע לרגשות של השכנים המצריים שהצאן שימש לאלוהותם, ואף על פי כן כתוב אצלינו שנקרא המקום המקולקל ביותר, ואם כן קשה מדוע נשלחו למקום המקולקל מכל, ואולי י"ל שאז עדיין לא היה כל כך גרוע, ורק אחר כך נכנסו לשם הדברים האסורים. [שהרי הסטרא אחרא מגיע תמיד למקום של קדושה].

ואף אם נאמר שכבר אז היה מקום מקולקל, אולי י"ל שלכן שלח יעקב אבינו את יהודה לפניו לפתוח בית התלמוד כדי שיגן עליהם מפני הרוחות הרעות, כמו שנאמר [בראשית מו, כח, וברש"י שם] "ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה".

רואים מהפסוק הזה, שאפילו מקום שנחשב מקום בטוח מבחינה רוחנית ואפילו מקום של יהודים, גם שם יכולים להיכנס דברים גרועים, ולבסוף גם להיחשב למקום הרע ביותר. [ואולי לא מדובר על ארץ גושן אלא על ארץ מצרים שישבו בו המצריים וגם שם ישבו בני ישראל, עיין מה שכתבנו בזה בתחילת חומש שמות פרק א' פסוק ז'].

עוד יש להעיר בפסוק זה

פרשה זו של עריות נקראת במנחה של יום הכיפורים, נשאלת השאלה מדוע תקנו לנו חז"ל לקרוא פרשה זו ביום הכיפורים, הרי אנו כל כך רחוקים מדברים אלו, ובמיוחד ביום שבו אנו צמים ומתנהגים כמו מלאכים ועושים תשובה?

י"ל שחז"ל באים ללמדנו, את חוזק השפעת הסביבה על האדם, ואפילו שאנו כל כך רחוקים מדברים אלו, אך כיון שהיינו בכאלה מקומות וגם נתגורר בכאלה מקומות, יש להזהר מאוד מהשפעת הסביבה, שהיא השפעה מאוד חזקה, ואפילו בזמן שנראה שאנו מאוד רחוקים ממעשים אלו, דוגמת יום כיפור שאנו מאוד רחוקים מדברים אלו, גם אז יש להתרחק מדברים אלו.

ענין זה מצינו כבר בתוס' בגמרא מגילה [לא]. בד"ה במנחה וז"ל "לפי שהנשים מקושטות בשביל כבוד היום, לפיכך צריך להזכירם שלא יכשלו בהן", [עיי"ש עוד טעם מדברי המדרש], לכן ביום כפור במנחה קוראים פרשת עריות.

נקשה על זה שהרי מתקשטות בכל יו"ט, ולא מצינו שאז קוראים פרשת עריות? י"ל שבשאר ימים טובים שכיון שעסוקות בהכנת מאכלים לכבוד יו"ט ועסוקים באוכל ופחות בלבוש, וגם האנשים עסוקים הרבה באוכל שהרי י"א שחציו לכם, ממילא יש פחות חשש שיכשלו לכן לא תקנו קריאה זו.

מתוך הספר רשימות בפרשת השבוע לרב הופנר

הערות והארות על הכתוב כאן יתקבלו ברצון במייל שכתובתו

haseforim@gmail.com